

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Goedkeuring van het besluit houdende de definitieve vaststelling van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Zeeschelde Gentbrugge-Melle en Bastenakkers-Ham'

Ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering houdende de definitieve vaststelling van het GRUP 'Zeeschelde Gentbrugge-Melle en Bastenakkers-Ham'.

Doelstelling van het GRUP is uitvoering geven aan de Sigma-doelstellingen en aan de richtinggevendende en bindende bepalingen binnen het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) inzake de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur (AGNAS) zoals nader uitgewerkt in de ruimtelijke visie voor landbouw, natuur en bos in de regio Schelde-Dender. Het plangebied omvat een oppervlakte van 140 ha en bestaat uit 2 ruimtelijk van elkaar gescheiden deelgebieden.

De voormalige ontginningsput Melle wordt ondieper gemaakt en ingericht als getijdennatuur. De Scheldepolder Bastenakker is strategisch gelegen om extreme hoogwaters op een gecontroleerde manier op te vangen om bewoonde gebieden achter de dijken beter te beschermen. Het gebied Bastenakker wordt ingericht als gecontroleerd overstromingsgebied (GOG). Het gebied Ham wordt ingericht als gereduceerd getijdengebied (GGG) met getijdennatuur. De dijken worden opgehoogd tot Sigmahoogte.

De Vlaamse Regering stelde het GRUP principieel definitief vast op 15 januari 2021. Het advies 68.703/1 van 18 februari 2021 van de Raad van State afdeling wetgeving, geeft geen aanleiding tot aanpassingen aan het plan. Het GRUP blijft daardoor inhoudelijk ongewijzigd. Op basis van het advies worden beperkte aanpassingen doorgevoerd aan de aanhef van het goedkeuringsbesluit en in de toelichtingsnota.

Na de goedkeuring door de Vlaamse Regering wordt het besluit gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Het GRUP treedt in werking 15 dagen na publicatie.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsveld Omgeving

Beleidsdoelstelling OD 3. Gebiedsontwikkeling met sterke gebiedscoalities.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

De Vlaamse Regering besliste op 22 juli 2005 over het geactualiseerde Sigmaplan.

De Vlaamse Regering besliste op 7 mei 2010 over de verdere uitvoering van de tweede fase van het afbakeningsproces met een 'plan van aanpak voor de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur in uitvoering van het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen' en met een 'gebiedsgericht programma' met prioritair op te starten acties, waarin het ontwerp gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Zeeschelde Gentbrugge-Melle en Bastenakkers-Ham' is opgenomen.

De Vlaamse Regering wees op 24 mei 2001 de speciale beschermingszones habitatrichtlijngebied "BE2300006 Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent" aan.

Het Agentschap voor Natuur en Bos heeft op 28 juli 2014 de passende beoordeling gunstig beoordeeld.

Op basis van de passende beoordeling kan geconcludeerd worden dat er geen significant negatieve effecten op het Habitatrichtlijngebied 'Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent' verwacht worden door het plan mits parallel met de sluis een groenstructuur wordt voorzien, ten behoeve van vleermuizen.

Het plan-milieueffectrapport voor Sigmaplan Zeeschelde Gentbrugge-Melle en Bastenakkers-Ham werd op 5 augustus 2014 goedgekeurd door de dienst MER.

De plenaire vergadering over het voorontwerp-GRUP vond plaats op 24 december 2018. Het voorontwerp werd globaal gunstig geadviseerd door de adviesinstanties. Er werd door de adviesinstanties gepleit voor de opmaak van een bijkomend afzonderlijk GRUP voor het omvormen van de Zeeschelde Gentbrugge-Heusden naar een gecontroleerd overstromingsgebied met gereduceerde getijwerking, bestemd als natuurgebied.

De dienst VR van het departement Omgeving heeft in haar advies van 18 februari 2019 aangegeven dat er geen RVR vereist is voor het GRUP Zeeschelde Gentbrugge-Melle en Bastenakkers-Ham.

De Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening – Onroerend Erfgoed (SARO) bracht op 27 februari 2019 een advies uit over het voorontwerp. De raad ondersteunt de doelstellingen van het voorontwerp RUP met name het realiseren van de met het Sigmaplan beoogde veiligheidsdoelstellingen voor de ruime regio tussen Gent en Wetteren alsook het realiseren van de natuurcompensatie voor het gedeeltelijke verlies aan getijdennatuur in de Scheldemeander opwaarts Heusdenbrug. De raad adviseert het voorontwerp GRUP voorwaardelijk gunstig op voorwaarde dat een volwaardig omgevingsveiligheidsrapport wordt opgemaakt en de voorlopige vaststelling van voorliggend voorontwerp RUP wordt gekoppeld aan de goedkeuring van de startnota voor de opmaak van een gewestelijk RUP voor het omvormen van de Zeeschelde Gentbrugge-Heusden naar een jaarrond GGG (gecontroleerd overstromingsgebied met gereduceerde getijwerking). Op die vraag werd niet ingegaan. Binnen de stuurgroep Sigmaplan en bij de betrokken partners bestaat de overtuiging dat er géén handelingen in de Schelde stroomopwaarts Heusden nodig zijn voor de realisatie van het jaarrond GGG die niet vergunbaar zouden zijn op basis van het gewestplan. Ook in het jaarrond GGGscenario is voorzien dat dit een bevaarbare waterloop blijft, zij het enkel voor onderhoudsbaggerwerken die nodig blijven. Men vindt bijgevolg een wijziging van de bestemming 'bestaande waterweg' ook niet wenselijk. Mocht uit het verder onderzoek alsnog blijken dat een bestemmingswijziging noodzakelijk is om de natuurdoelen te bereiken dan kan op basis van die vaststelling voor de omgeving van Heusden een afzonderlijk planinitiatief worden genomen dat inhoudelijk afgestemd wordt op de overige Sigma-acties, zonder dat beide acties ook procedureel gekoppeld worden.

Op 15 mei 2020 keurde de Vlaamse Regering het besluit houdende de voorlopige vaststelling van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Zeeschelde Gentbrugge-Melle en Bastenakkers-Ham' goed en gelaste de Vlaams minister bevoegd voor ruimtelijke ordening met de organisatie van een openbaar onderzoek (VR_2020_1505_DOC.0471/1BIS).

De Vlaamse Regering keurde het definitieve GRUP 'Zeeschelde Gentbrugge-Melle en Bastenackers-Ham' principieel goed op 15 januari 2021.

De Vlaamse Regering verlengde op 15 januari 2021 de beslissingstermijn voor het GRUP 'Zeeschelde Gentbrugge-Melle en Bastenackers-Ham' met 60 dagen.

De Raad van State, afdeling wetgeving werd op 19 januari 2021 om advies gevraagd.

De Raad van State gaf op 18 februari 2021 zijn advies 68.703/1. Het advies geeft geen aanleiding tot aanpassingen aan de inhoudelijke opties van het plan.

2. INHOUD

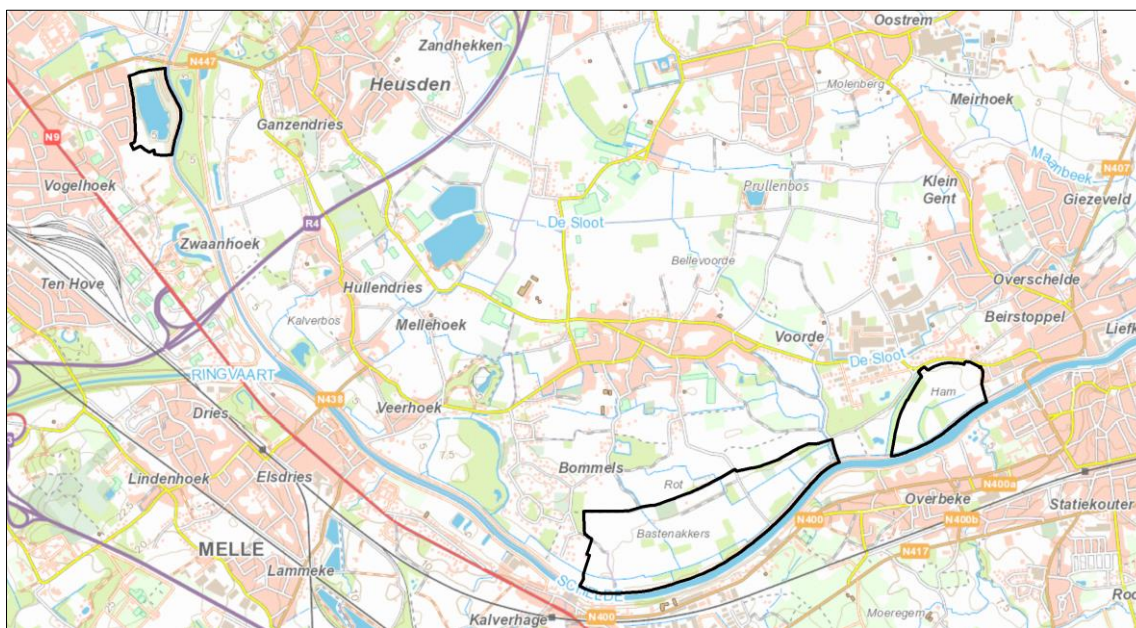
A. SITUERING PLANOPTIES

Het plan is gelegen op het grondgebied van Destelbergen, Melle en Wetteren.

Het voorgestelde plangebied bestaat uit 2 ruimtelijk van elkaar gescheiden deelgebieden: 'Cluster Bastenackers-Ham' en 'Voormalig ontginningsgebied Melle'

Het deelgebied 'Cluster Bastenackers-Ham' wordt begrensd door de Schelde, het landbouwgebied ter hoogte van Melleham, de oude Scheldemeander rond Melleham, het woonpark 'Bommels', de voetweg van Bommels via Rot naar Neerhekkers, Coopallaan en de kern van Overschelde.

Het deelgebied 'Voormalig ontginningsgebied Melle' wordt begrensd door de Schelde, de grens van het ontginningsgebied met het meer zuidelijk gelegen natuurgebied, de wijk Melle-Vogelhoek en de N447.

B. TOELICHTING OVER DE PLANOPTIES

Op de inhoud van het plan en de relatie met het voorafgaandelijke planningsproces wordt ingegaan in de toelichtingsnota van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan.

Deelgebied Bastenackers-Ham

De doelstellingen van het Sigmaplan voor het onderdeel Bastenackers-Ham als onderdeel van het geactualiseerde Sigmaplan zijn:

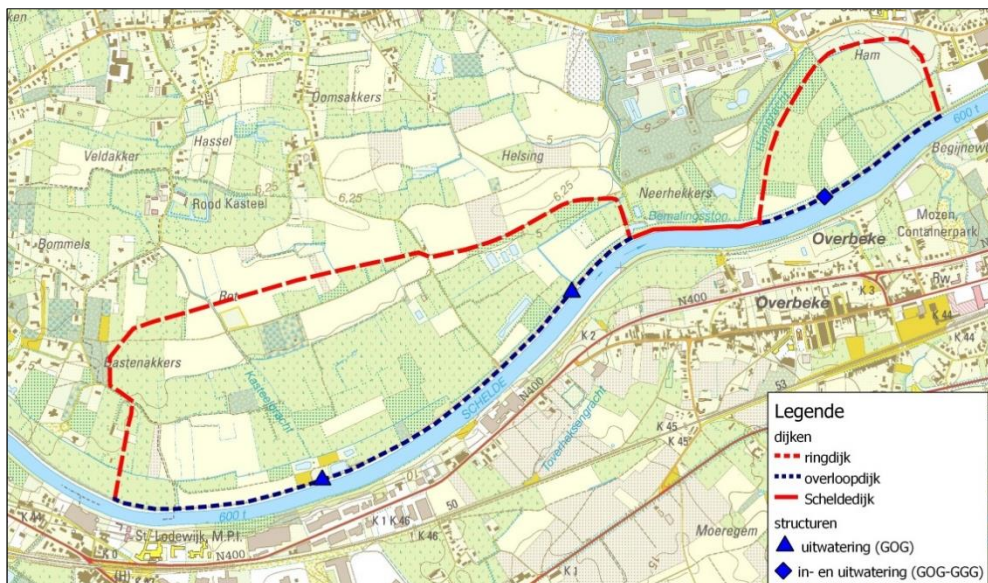
Beheersing van het overstromingsrisico in het Zeescheldebekken

De veiligheidsfuncties hebben tot doel het overstromingsrisico in het Zeescheldebekken tot een vastgelegd beperkt risico te herleiden. De verschillende type inrichtingen moeten de te hoge waterstanden bufferen. Het plangebied is één van de meest strategische plekken van het bekken (Bastenackers is het meest stroomopwaarts gelegen GOG langs de Zeeschelde) om extreme hoogwaters op een gecontroleerde manier op te vangen. Zo kunnen bewoonde gebieden achter de dijken beter beschermd worden tegen overstromingen.

Zowel het gebied Bastenackers als het gebied Ham worden aangelegd als een gecontroleerd overstromingsgebied (GOG). De invulling van beide gebieden verschilt: in Bastenackers blijft het huidige landgebruik (grotendeels landbouw) mogelijk, terwijl Ham wordt ingericht als gereduceerd getijdengebied (GGG) met getijdennatuur. De vergrote buffervijver in het tussenliggende gebied Neerhekkers zal fungeren als bufferruimte voor de bovenafvoer en capaciteit van het pompstation van Voorde. De dijken werden hier in 2020 opgehoogd tot Sigmahoogte (over een lengte van ca. 500 m).

De huidige Zeescheldedijk langs Bastenackers en Ham wordt met een halve meter verlaagd en verstevigd tot een overstroombare dijk (overlooptdijk). Om het achterland te beschermen wordt een ringdijk aangelegd. Daarnaast wordt minimaal 50 m afstand gehouden tussen de achtergevel van de woningen aan Mareldongen (Bommels) en de voet van het talud.

situering ringdijken en overlooptdijken Bastenackers-Ham

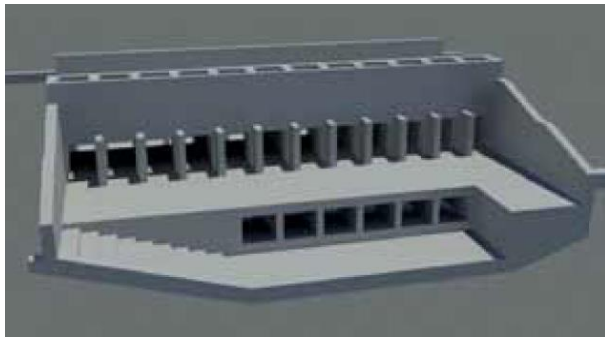

Wanneer een GOG in werking treedt, wordt het gevuld door water uit de Zeeschelde dat over de lokaal verlaagde overlooptdijk stroomt. Dit gebeurt enkel bij extreme hoogwaterstanden. Na vulling van de gecontroleerde overstromingsgebieden kan het water opnieuw in de Zeeschelde stromen via laag gelegen uitwateringssluizen. Een GOG-GGG werkt vergelijkbaar (overlooptdijk, ringdijk en uitstroomconstructie), met die aanvulling dat dagelijks een beperkt volume water binnenstroomt. Bij vloed stroomt dat water door een inwateringssluis het GOG-GGG binnen en bij eb vloeit het door de uitwateringssluis terug naar de rivier.

Werkingsprincipe GOG (links) en GOG-GGG (rechts)

Voorbeeld van een in- en uitwateringsstructuur

Behalen van de natuurdoelstellingen in het Zeescheldebekken

In de Zeeschelde heeft zich door de jaren heen een waardevol slik- en schorgebied ontwikkeld. In de actiefiche van het bekkenbeheerplan van het Benedenscheldebekken wordt vermeld (als bindende randvoorwaarde) dat 45,57 ha slik- en schorgebied met dezelfde ecologische kwaliteit als vandaag behouden moet blijven of aangelegd moet worden, evenals de realisatie van brede rietkragen en zones met oevervegetatie op het tijonafhankelijke deel. Het deelgebied Ham biedt de mogelijkheid om de natuurcompensatie (ca. 23 ha), die vanuit het geïntegreerd plan Zeeschelde Gentbrugge-Melle in het gebied Bastenackers-Ham voorzien wordt, een plaats te geven. Concreet betekent dit dat Ham als GOG met GGG-invulling (getijdennatuur met slikken en schorren) ingericht zal worden. Dit gebied vult daarmee zowel de veiligheids- als natuurlijke doelstelling in. In het gedeelte van Ham dat binnen de nieuwe ringdijk ligt, zal gecontroleerd een gereduceerd getij toegelaten worden. Het gereduceerde karakter wijst op een kleiner verschil tussen maximale en minimale waterstand in het gereduceerde getijdengebied in vergelijking met de getijslag op de Schelde. De inrichting als gereduceerd getijdengebied wordt gekenmerkt door een beperkte hoeveelheid Zeescheldewater die elke getijcyclus in- en uit het gebied stroomt. Het instellen van een getij maakt de ontwikkeling en herneming van waardevolle getijdennatuur met slikken en schorren mogelijk.

Flankerende maatregelen voor landbouw

Deelgebied Bastenackers wordt, conform de voorziening in het Meest Wenselijke Alternatief (MWeA), een GOG met behoud van de huidige landfunctie. De Vlaamse Landmaatschappij (VLM) maakte in 2011 een landbouweffectenrapport (LER) op voor het plangebied, om de aanwezige landbouw te beschrijven, knelpunten te signaleren en een flankerend beleid op maat van de betrokken bedrijven voor te stellen. Bij de uitwerking van het inrichtingsplan werd gestreefd naar een vlotte toegang tot de behouden landbouwpercelen en een maximaal behoud van de huidige percelen. Onder andere op basis van het LER is de begrenzing van het overstromingsgebied aangepast (zie planMER §5.2.1).

Voor de ontsluiting van de landbouwpercelen blijven de bestaande voorzieningen behouden. Er worden twee dijkovergangen voorzien, ter hoogte van Bastenackers en Bommelsrede. De dijkovergang ten westen heeft een recreatieve functie.

De relatief lage retourperiodes inzake overstromingen vanuit de Zeeschelde, voor Bastenackers vanaf gemiddeld eens om de 50 jaar, laten ook in de toekomst landbouwgebruik toe. De volledige

buffercapaciteit van GOG Bastenakkers wordt aangesproken bij een storm die gemiddeld eens om de 1000 jaar voorkomt.

Flankerende maatregelen voor plattelandsrecreatie.

Deelgebied Bastenakkers

In het gebied zijn reeds een aantal recreatieve trajecten (zowel wandel, fiets als ruiter) aanwezig. Deze zullen behouden en waar mogelijk versterkt worden. Zo zullen voetgangers en fietsers gebruik kunnen blijven maken van het jaagpad op de overloofdijk.

Ten behoeve van recreatie worden twee dijkovergangen ingericht, ter hoogte van de Rynegierstraat en het kruispunt van de Legenhelsingweg met de Voordestraat. De dijkovergang ter hoogte van de Bastenakkerstraat wordt ingericht als rust-, uitzicht- en infopunt, o.a. het fietsknooppuntennetwerk passeert hier.

Bovenop de ringdijk wordt een publiek toegankelijk jaagpad voorzien.

Deelgebied Ham

Het oostelijk deel van Ham wordt toegankelijk gemaakt voor recreanten:

- Het speelbos, voorbehouden als speelzone voor jeugdverenigingen, scholen, buurtbewoners, recreanten, ... wordt op de aanwezige heuvel binnen het plangebied gesitueerd.
- Van op de Cooppallaan en de Peperstraat is het gebied bereikbaar door middel van verschillende doorsteken door het bos. Via deze doorsteken komt men op de ringdijk terecht.
- De oude Scheldedijk blijft behouden en is betreedbaar. Hij maakt het GGG bereikbaar vanaf de huidige Zeescheldedijk, die tot overloofdijk aangepast zal worden, en de nieuwe ringdijk.
- De ringdijk, het speelbos en de oude Scheldedijk worden met elkaar verbonden door een nieuw vlonderpad. Het biedt nog meer mogelijkheden om de werking van het GGG sterker te beleven. Als een zwevend pad loopt het door het oostelijk deel van het gebied. Aan het vlonderpad wordt een uitkijkplek en een verlaagde zone gekoppeld.

Ham wordt in het ruimtelijk uitvoeringsplan opgenomen als natuurgebied met overdruk grote eenheid natuur met uitzondering van de locatie voor het speelbos waar geen overdruk grote eenheid natuur voorzien wordt.

Bastenakkers als agrarisch gebied met ecologisch belang.

De Sigmadoelstellingen voor Ham en Bastenakkers kunnen binnen de respectievelijke bestemmingen gerealiseerd worden.

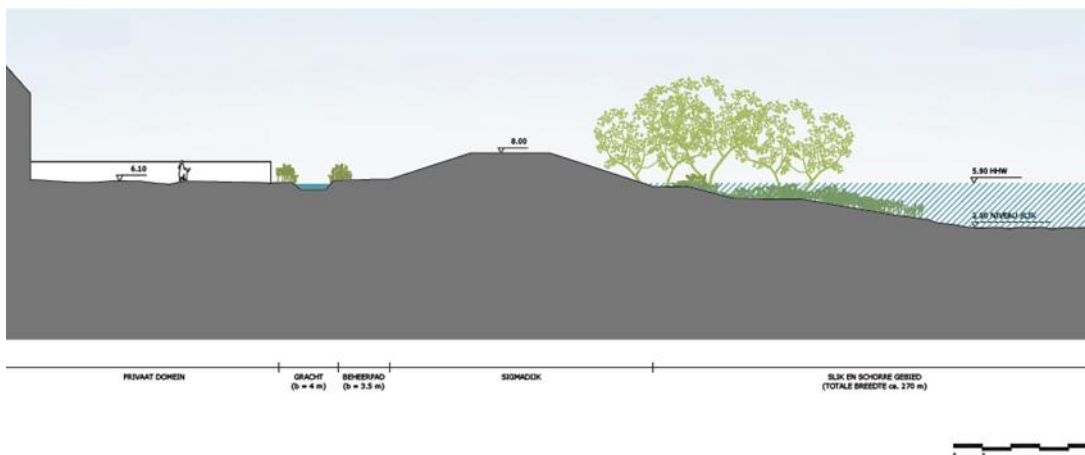
Deelgebied Voormalige zandwinningsput Melle

In de Zeeschelde heeft zich door de jaren heen een waardevol slik- en schorgebied ontwikkeld. In de actiefiche van het bekkenbeheerplan van het Benedenscheldebekken wordt vermeld (als bindende randvoorwaarde) dat 45,57 ha slik- en schorgebied met dezelfde ecologische kwaliteit als vandaag behouden moet blijven of aangelegd moet worden, evenals de realisatie van brede rietkragen en zones met oevervegetatie op het tijonafhankelijke deel.

Het project van De Vlaamse Waterweg voorziet in het realiseren van getijdennatuur in de voormalige zandwinningsput van Melle. Om de juiste omstandigheden te creëren voor de ontwikkeling van slik en schor moet de voormalige zandwinningsput verondiept worden. Om de dynamiek van de getijdenrivier in dit gebied binnen te brengen moet bovendien een bres van ca. 60 (op 2,5 m TAW) tot 93 m (op 8 m TAW) in de huidige Zeescheldedijk (rechteroever) worden gemaakt. Rond het gebied wordt een nieuwe ringdijk op Sigmahoogte (8.00 m TAW) aangelegd, die de omgeving beschermt tegen overstromingen (met een lengte van ca. 1.000 m). Aan de westzijde van de voormalige zandwinningsput wordt de ontwikkeling van een brede schorzone gestimuleerd.

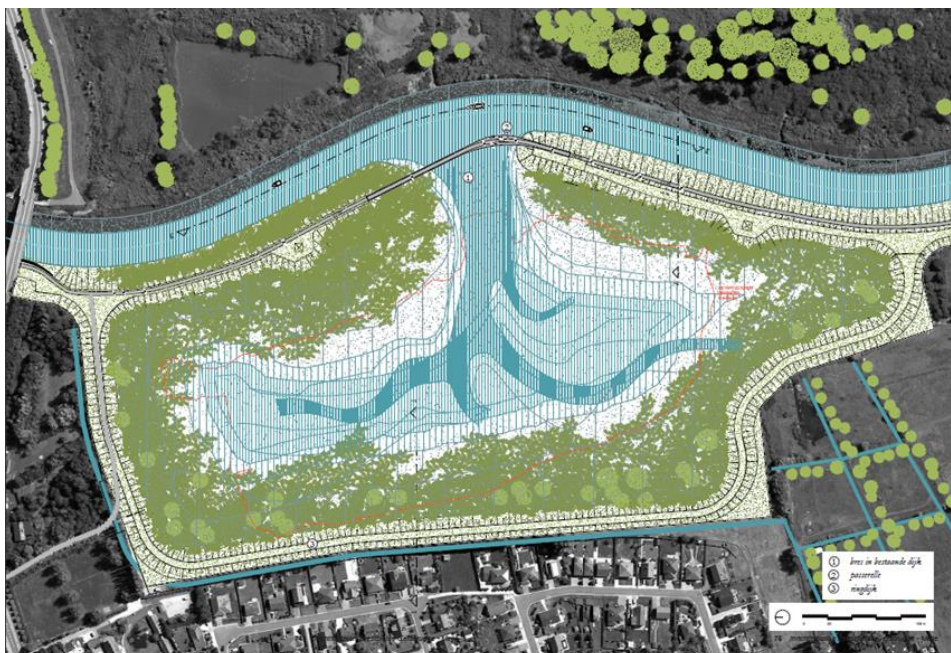
Het gebied is potentieel laagdynamisch en biedt een goede beschutting tegen verstoring. De habitatkwaliteit van dit gebied wordt vergelijkbaar ingeschat als van het verloren habitat. Vlak voor de sluis gelegen zal het daar ook de mogelijkheid hebben om het tij te dempen.

Situering ringdijk en getijdennatuur voormalige zandwinningsput Melle

De zandwinningsput heeft momenteel de bestemming ontginningsgebied met nabestemming natuurgebied en wordt in dit ruimtelijk uitvoeringsplan opgenomen als natuurgebied met overdruk grote eenheid natuur. Deze bestemmingswijziging houdt de realisatie van de nabestemming in. De Sigmadoelstellingen kunnen binnen deze bestemming gerealiseerd worden.

Inrichtingsplan aangetakte voormalige zandwinningsput van Melle

C. ADVIES RAAD VAN STATE

De Raad van State, afdeling Wetgeving gaf op 18 februari 2021 zijn advies 68.703/1.

Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

Inzake de rechtsgrond voor het ontworpen besluit stelt de Raad van State op dat volgende aanpassingen moeten worden doorgevoerd:

- 1) de verwijzing na het eerste gedachtestreepje onder de rubriek “rechtsgronden” dient te luiden: “De Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening, artikel 2.2.7, § 7, eerste lid, zoals gewijzigd bij decreet van 18 november 2001”;

- 2) de verwijzing naar artikel 18 van het decreet van 21 oktober 1997 na het vierde gedachtestreepje onder de rubriek “rechtsgronden” dient te worden geschrapt.
- 3) de rubriek “vormvereisten” dient te worden aangevuld met een verwijzing naar de beslissing van de Vlaamse Regering van 15 januari 2021 om de termijn, om over te gaan tot de definitieve vaststelling, te verlengen met 60 dagen.

De aanhef van het ontworpen besluit werd in overeenstemming gebracht met deze opmerking van de Raad.

Daarnaast stelt de Raad vast dat met het onderscheid tussen de verordenende en niet-verordenende delen van het ruimtelijk uitvoeringsplan niet steeds op een zorgvuldige wijze werd omgegaan, nu de toelichtingsnota bij een plan soms bepalingen bevat die, door de aangelegenheid waarop ze betrekking hebben en door de wijze waarop ze zijn geformuleerd, kennelijk bedoeld zijn om een verordenend karakter te hebben. De Raad verwijst daarbij naar artikel 2.1. In navolging van het advies werd de tekst in de toelichtingsnota geherformuleerd en ingekort zodat nu duidelijk is dat deze tekst een louter informatief karakter heeft en niet kan beschouwd worden als normatief.

Het advies van de Raad van State geeft derhalve geen aanleiding tot inhoudelijke aanpassingen van het GRUP.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen directe budgettaire impact voor de Vlaamse overheid. Het GRUP zal, nadat het definitief is goedgekeurd, de basis vormen voor werken voor de realisatie van het Sigma-plan. Voor die werken worden budgetten voorzien bij de betrokken overheidsdiensten en administraties.

In het ruimtelijk uitvoeringsplan worden bestemmingswijzigingen doorgevoerd die aanleiding kunnen geven tot een kapitaal- of gebruikersschadevergoeding. De Vlaamse Landmaatschappij is belast met de behandeling van aanvragen voor dergelijke compensaties en ontvangt jaarlijks een bijzondere dotatie van het Vlaams Gewest voor de bekostiging van de compensaties.

Overeenkomstig artikel 43 § 3, 3° en artikel 31 § 1, 2° van het Besluit van de Vlaamse Regering ‘Vlaamse Codex Overheidsfinanciën’ van 17 mei 2019 is het advies van de Inspectie van Financiën respectievelijk het akkoord van de Vlaamse minister van Begroting niet vereist.

B. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen directe weerslag op het personeelskader en de personeelsbudgetten van de Vlaamse overheid.

C. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op de lokale besturen.

4. VERDER TRAJECT

Het besluit houdende de definitieve goedkeuring van het GRUP wordt bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad en op de website van het departement Omgeving. Het besluit wordt betekend aan de gemeenten Destelbergen, Melle en Wetteren en de provincie Oost-Vlaanderen.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1. haar goedkeuring te hechten aan bovengenoemd ontwerp van besluit houdende definitieve vaststelling van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Zeeschelde Gentbrugge-Melle en Bastenakkers-Ham' en aan de volgende bijbehorende bijlagen:
 - Bijlage I: het verordenend grafisch plan;
 - Bijlage II: de stedenbouwkundige voorschriften bij het grafisch plan.
 - bijlage IIIa: de toelichtingsnota met een weergave van de feitelijke en juridische toestand, meer bepaald de tekstuele toelichting, de relatie met het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, een lijst met de voorschriften die strijdig zijn met het voormelde gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan en die worden opgeheven;
 - bijlage IIIb: de toelichtingsnota met de weergave van de feitelijke en juridische toestand, meer bepaald de kaarten;
 - bijlage IV: het register met de percelen waarop een bestemmingswijziging wordt doorgevoerd die aanleiding kan geven tot een planschadevergoeding, een planbatenhoefting, een kapitaalschadecompensatie of een gebruikerscompensatie;
 - bijlage V: het plan-MER;
2. de Vlaamse minister, bevoegd voor de ruimtelijke ordening, te gelasten met de uitvoering van dit besluit.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving,
Omgeving, Energie en Toerisme

Zuhal DEMIR